

QISHLOQ XO‘JALIGI TEXNOLOGIYASINING RIVOJLANISHI NATIJASIDA AHOLIGA YARATILGAN KENG IMKONIYATLAR

Ideyev Ne‘mat Muhammadjonovich

Qiziltepa tuman 2-son kasb-hunar maktabi Traktor mashinist qishloq xo‘jalik
agregatlarni ta‘mirlash va texnik xizmat ko‘rsatish o‘qituvchisi.

ANNOTATSIYA

Hozirgi kunda Respublikamizda barcha turdagi qishloq xo‘jaligi ekinlarini ekish, parvarishlash va mahsulot etishtirish texnologik kartalar asosida amalga oshiriladi. Qishloq xo‘jaligi ekinlarini joylashtirish tizimi Respublikamiz Prezidenti tomonidan yanada takomillashtirilib borilmoqda. Buning mazmuni shundaki, qishloq xo‘jaligi ekinlarini joylashtirish bozor infratuzilmasini rivojlantirish maqsadida qayta ko‘rilmoqda, bozorbob, dorivor va iqtisodiy samara beradigan ekin turlari maydonlarini kengaytirish, intensiv, ilg‘or va sanoat texnologiyalarni qo‘llashga e‘tibor berilayotganini ushbu maqolada aytib o‘tilgan

Kalit so‘zlar: *Qishloq xo‘jaligi texnologiyasi, qishloq xo‘jaligi muhandislari, Sanoat inqilobi, oziq ovqat, Traktorlar, Kombaynlar, Jon Deir, divegitellar.*

АННОТАЦИЯ

В настоящее время посев, содержание и производство всех видов сельскохозяйственных культур в нашей Республике осуществляется на основе технологических карт. Система размещения сельскохозяйственных культур далее совершенствуется Президентом нашей Республики. Смысл этого заключается в том, что в данной статье пересматривается размещение сельскохозяйственных культур в целях развития рыночной инфраструктуры, расширения товарных, лекарственных и хозяйственных культур, а также использования интенсивных, передовых и промышленных технологий».

ABSTRACT

Currently, planting, maintenance and production of all types of agricultural crops in our Republic is carried out on the basis of technological cards. The system of placement of agricultural crops is being further improved by the President of our Republic. The meaning of this is that the placement of agricultural crops is being reviewed in order to develop the market infrastructure, the expansion of marketable, medicinal and economic crops, and the use of intensive, advanced and industrial technologies are emphasized in this article.

Qishloq xo‘jaligi texnologiyasi dehqonchilikda yordam berish uchun fermada ishlatiladigan mashinalarni ishlab chiqarish texnologiyasini bildiradi. Qishloq xo‘jaligi mashinalari qishloq xo‘jaligining deyarli har bir bosqichiga mo‘ljallangan. Ularga tuproqni ishlov berish, urug‘ ekish, yerni sug‘orish, ekinlarni etishtirish, zararkunandalar va begona o‘tlardan himoya qilish, o‘rim -yig‘im, don yig‘ish, chorva mollarini boqish, mahsulotlarni saralash va qadoqlash mashinalari kiradi. Qishloq xo‘jaligi texnikasi, asbob -uskunalar va konstruksiyalarini loyihalashtirishga o‘rgatilgan odamlar nomi bilan tanilgan qishloq xo‘jaligi muhandislari hisoblanadi.

Qishloq xo‘jaligi texnologiyasi zamonaviy texnologiyaning eng inqilobiy va ta’sirchan sohalaridan biri bo‘lib, oziq-ovqatga bo‘lgan ehtiyoj va doimiy ravishda o‘sib borayotgan aholini oziqlantirishga bog‘liq. Bu ilgari odamlar va hayvonlar (ho‘kizlar va otlar) bajaradigan ishni kuchli mexanizmlar bajaradigan davrni ochdi. Bu mashinalar fermer xo‘jaliklarining ishlab chiqarish hajmini sezilarli darajada oshirdi va butun dunyo bo‘ylab odamlarni ish bilan ta’minlash va oziq -ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishni tubdan o‘zgartirdi. Qishloq xo‘jaligi texnikasining mashhur namunasi bu traktor. Hozirgi vaqtda mexanizatsiyalashgan qishloq xo‘jaligi samolyot va vertolyotlardan foydalanishni ham o‘z ichiga oladi.

“Sanoat inqilobi kelishi va murakkab mashinalarning rivojlanishi bilan dehqonchilik usullari katta sakrashga olib keldi. G‘ildirakli mashinalar donni qo‘li bilan o‘tkir pichoq bilan yig‘ish o‘rniga, uzluksiz pichoqni kesib tashladilar. Donni tayoq bilan urish o‘rniga, boshqoq va poyadan urug‘ ajratishdi. Bu mashinalarga katta kuch kerak edi, ularni dastlab otlar yoki boshqa uy hayvonlari etkazib bergan. Bug‘ quvvati ixtiro qilingandan so‘ng, bug‘ bilan ishlaydigan traktor paydo bo‘ldi, bu ko‘p maqsadli, harakatlanuvchi energiya manbai bo‘lib, u bug‘ lokomotivining yerga sudraluvchi qarindoshi edi. Qishloq xo‘jaligi bug‘ dvigatellari otlarning og‘ir tortish ishlarini o‘z zimmlariga oldi. Ular, shuningdek, uzun kamar yordamida statsionar mashinalarga quvvat beradigan kasnoq bilan jihozlangan. Bug‘ bilan ishlaydigan begemotlar juda katta quvvatni ta’minlay olardi.”¹

“Keyingi avlod traktorlari benzinli dizel dvigatellari bilan ta’minlangan. Bu dvigatellar, shuningdek, o‘ziyurar, kombaynli kombayn va xirmon yoki kombaynning rivojlanishiga o‘z hissasini qo‘shdi. Bu kombaynlar don poyalarini kesib, ularni statsionar xirmonga tashishning o‘rniga, dalada uzluksiz harakatlanayotganda, donni kesishi, maydalashi va ajratishi mumkin edi. Kombaynlar yig‘im -terim ishini traktorlardan olib qo‘ygan bo‘lishi mumkin, lekin traktorlar hali ham zamonaviy fermada ko‘p ishlarni bajaradilar. Ular yerga ishlov beradigan asboblarni tortish, urug‘

¹ Garri L. va Jon Soli. 2007 yil *Qishloq xo‘jaligi muhandisligi texnologiyasiga kirish: muammoni hal qilish usuli*. Nyu -York, Nyu -York: Springer. ISBN 0387369139.

‘ekish yoki boshqa vazifalarni bajarish uchun ishlatiladi. Tuproqqa ishlov beradigan asboblardan tuproqni yumshatish va begona o‘tlarni yoki raqobatbardosh o‘simliklarni o‘ldirish orqali tuproqni ekishga tayyorlaydi. Eng mashhuri shudgor, 1838 yilda Jon Deir ismli odam tomonidan takomillashtirilgan qadimiy asbob. Hozirgi kunda Qo‘shma Shtatlarda shudgorlar kamroq ishlatiladi, buning o‘rniga ofset disklar tuproqni ag‘darish uchun ishlatiladi va namlikni ushlab turish uchun kerakli chuqurlikka ega bo‘laklarni ishlatish. Ekishdan so‘ng, begona o‘tlarni qator orasidan olib tashlash yoki o‘g‘it va pestitsidlarni tarqatish uchun boshqa asboblardan foydalanish mumkin. Pichan yig‘uvchilar yordamida o‘t yoki bedani qish oylarida saqlanadigan shaklga mahkam bog‘lab qo‘yish mumkin.”¹

“Zamonaviy sug‘orish ham katta texnikaga tayanadi. yerning katta maydonlarini tez va katta hajmda suv bilan ta‘minlash uchun turli xil dvigatellar, nasoslar va boshqa maxsus uskunalar ishlatiladi. O‘g‘itlar va pestitsidlarni etkazib berish uchun shunga o‘xshash uskunalaridan foydalanish mumkin. Traktordan tashqari, turli xil transport vositalari dehqonchilikning turli sohalarida, shu jumladan yuk mashinalari, samolyotlar va vertolyotlar, qishloq xo‘jaligi ekinlarini tashish va asbob -uskunalarni ko‘chirishdan tortib, havo purkash va chorva podalarini boshqarishgacha moslashtirilgan bo‘ladi. Har qanday qishloq xo‘jaligi mashinasi muayyan mahsulot (tuproq, urug‘, o‘g‘it, don, paxta, meva, sabzavot....)ga ishlov beradi. Mashinadan to‘g‘ri foydalanish uchun ushbu mahsulotlarning fizik-texnologik xususiyatlarini o‘rganish talab qilinadi, chunki mahsulot xususiyatlarini bilmasdan turib mashinani to‘g‘ri sozlab bo‘lmaydi. Tabiiyki, tuproqqa ishlov beradigan mashinalarni o‘rganishdan oldin tuproqning fizik va texnologik xususiyatlarini o‘rganish lozim. Ekin ekiladigan tuproq oddiy soz tuproqdan tarkibidagi chirindilar miqdori, ya‘ni unumdorligi bilan farq qiladi. Qishloq xo‘jaligi mashinalari faqat unumdor tuproqqa ishlov beradi.”²

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, Qishloq xo‘jaligini rivojlantirishda qishloq xo‘jaligi mashinalaridan foydalanish dehqonchilikda bajariladigan ishlarni agrotexnik talablar asosida qisqa muddat ichida sifatli bajarilishini va mehnat unumini oshirishni ta‘minlaydigan asosiy omillardan biridir

¹ Hurst, Douglas R. 1991 yil. *Yigirmanchi asrda qishloq xo‘jaligi texnologiyasi*. Manxetten, KS: Kungaboqar universiteti matbuoti. ISBN 0897451465.

² M.SHOUMAROVA, T. ABDILLAYEV, QISHLOQ XO‘JALIGI MASHINALARI: “O‘QITUVCHI” NASHRIYOT – MATBAA IJODIY UYI TOSHKENT – 2018

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Garri L. va Jon Soli. 2007 yil *Qishloq xo'jaligi muhandisligi texnologiyasiga kirish: muammoni hal qilish usuli*. Nyu -York, Nyu -York: Springer. ISBN 0387369139.
2. Hurst, Duglas R. 1991 yil. *Yigirmanchi asrda qishloq xo'jaligi texnologiyasi*. Manxetten, KS: Kungaboqar universiteti matbuoti. ISBN 0897451465.
3. Yeoshua, Shimshon Ben. 2005 yil *Qishloq xo'jalik mahsulotlarining sifati uchun ekologik toza texnologiyalar*. Boka Raton, FL: Teylor va Frensis. ISBN 0849319110.
4. M.SHOUMAROVA, T. ABDILLAYEV, QISHLOQ XO'JALIGI MASHINALARI.: "O'QITUVCHI" NASHRIYOT – MATBAA IJODIY UYI TOSHKENT – 2018